

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Työelämään kielitaitoisina ja itseohjautuvina – englannin monimuoto-opetuksen tarkastelua ammattikorkeakoulussa

Tarkastelen tässä väitöskirjaani (Siekkinen 2017) pohjautuvassa artikkelissa monimuoto-opetuksen käyttöä Jyväskylän ammattikorkeakoulun englannin opetuksessa ja sen mahdollista vaikutusta opiskelijoiden itseohjautuvuuteen ja kielitaidon kehittymiseen. Monimuoto-opetuksella tarkoitetaan yhdistettyä lähi- ja itsenäistä opiskelua. Vertailen lukion suorittaneiden ja toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden peruskoulupohjaisten opiskelijoiden oppimistuloksia ja itseohjautuvuutta. Aihe kiinnosti, koska olen toiminut englannin opettajana sekä lukiossa että ammatillisella puolella kauppappilaitoksessa. Ammattikorkeakouluopintoihin jatketaan sekä lukioista että ammatillisista oppilaitoksista.

Julkaistu: 13. helmikuuta 2019 | Kirjoittanut: Hellä Siekkinen

Mitä tutkin

Tutkimukseeni osallistui 82 ammattikorkeakouluopintojen alkuvaiheen tradenomiopiskelijaa, joista 44 oli naisia ja 38 oli miehiä. Opiskelijoista 53 oli lukiotaustaista ja 29 toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittanutta. Heitä opetettiin 6 eri ryhmässä. Tutkimukseen osallistui myös ryhmien 4 englanninopettajaa. Pakollisen englannin opintojakson kesto oli noin 3 kuukautta, ja sen tavoitteena oli opettaa liike-elämässä tarvittavaa keskeistä englantia; tärkeimpinä asiakokonaisuuksina työelämän viestintä, erilaiset esittelyt ja työhakemukset.

Tutkimuskohteitani oli kolme. Ensimmäkin tarkastelin englannin kielen oppimistuloksia: kuinka paljon opiskelijat oppivat amk-opintojen alkuvaiheen pakollisella opintojaksolla sen keskeisiä asioita. Hyvä kielitaito on olennainen osa ammattitaitoa. Toiseksi tutkin opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja sen keskeisiä piirteitä. Itseohjautuvuutta pidetään yleisesti edellytyksenä elinikäiselle oppimiselle. Vertailin eri koulutustaustoista tulevien opiskelijoiden oppimistuloksia sekä heidän itseohjautuvuuttaan ja sen kehittymistä. Kolmanneksi kartoitin opiskelijoiden

kokemuksia, mielipiteitä ja arvioiteja opintojaksosta – erityisesti monimuoto-opetuksesta. Reflektiivisyyttä ja arviointikykyä pidetään itseohjautuvuuden ytimenä. Kokonaiskuvan saamiseksi tarkastelun kohteina olivat myös englanninopettajien kokemukset ja mielipiteet.

Englannin opintojaksolla käytettiin monimuoto-opetusta: noin puolet opintojaksosta oli lähiopetusta ryhmässä ja puolet omatoimista, itsenäistä opiskelua. Monimuoto-opetusta on käytetty ammattikorkeakouluissa niiden perustamisesta 1990-luvulta lähtien, ja sen käyttö on lisääntynyt myös muilla koulutusasteilla. Monien tutkijoiden mielestä monimuoto vahvistaa opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja oppimaan oppimisen taitoja, koska itsenäisessä opiskelussa opiskelijat joutuvat ottamaan enemmän vastuuta oppimisestaan. (Varila 1990; Ahteenmäki-Pelkonen 1997; Mäkinen 1998; Dynan ym. 2008, Löfman 2014, Kotilainen 2015.)

Itseohjautuvuuden tutkiminen

Tutkimuksessani itseohjautuvuudella tarkoitetaan sekä opiskelijoiden kykyä, valmiutta pystyä opiskelemaan itseohjautuvasti että myös opetuksen tavoitetta, pyrkimystä edistää opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Edistääkseen itseohjautuvuuden kehittymistä opettajat korostivat opintojakson aikana opiskelijoiden aktiivisuutta, kokemusten hyödyntämistä, tekemällä oppimista, vastuuntuntoa ja itsearviointia. Nämä ovat itseohjautuvan oppijan keskeisiä piirteitä.

Tutkimusaineistoa kerättiin opintojakson alussa ja lopussa. Kielitaidon kehittyminen mitattiin kielitaitokokeilla. Sama englannin opintojakson sisällön oppimista mittaava koe pidettiin opintojakson alussa ja lopussa. Koe arvioitiin ammattikorkeakoulun arviointiasteikolla: 5 = kiitettävä K, 3–4 = hyvä H, 1–2 = tyydyttävä T, 0 = ei hyväksytty i.

Mielipiteet kerättiin kirjallisilla kyselyillä opintojakson alussa ja lopussa. Lisäksi opintojakson lopussa 10 opiskelijaa haastateltiin ja haastattelut äänitettiin. Itseohjautuvuutta ja sen mahdollista muuttumista kartoitettiin SDLRS-itseohjautuvuusmittarilla opintojakson alussa ja lopussa.

Koska opiskelijoiden itseohjautuvuuden tutkiminen muodosti olennaisen osan työssäni, valotan sen tutkimiseen käyttämäni SDLRS-mittaria. Se on Lucy Guglielminon (1977) kehittämä, 41 väittämää sisältävä itseohjautuvuuden keskeisiä piirteitä mittaava testi. Opiskelija ympyröi itseään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon viisiportaiselta asteikolta: 1 = väittämä ei sovi minuun juuri lainkaan ... 5 = sopii minuun melkein aina. Väittämät kuvaavat opiskelua ja siihen suhtautumista, esimerkiksi seuraavasti:

Tahdon oppia niin kauan kuin elän.

Kun eteeni tulee asia, jonka haluan oppia, keksin keinon sen oppimiseksi.

Pystyn oppimaan asioita itsekseni paremmin kuin ihmiset yleensä.

Tarkastelun kohteina olivat itseohjautuvuuden kokonaispistemäärämuutosten lisäksi myös itseohjautuvuuden keskeisiä piirteitä sisältävät ulottuvuudet. Niiksi valitsin aikaisempien suomalaisten tutkijoiden (Varila 1990; Koro 1993; Mäkinen 1998) isommilla aineistoilla tekemien faktorianalyyysien perusteella seuraavat neljä ulottuvuutta: 1. Motivaatio, sitoutuneisuus ja vastuunotto, 2. Luottamus oppimiskykyyn ja oma-aloitteisuus, 3. Opiskelun kokeminen innostavana ja luovuus sekä 4. Itsearviointi.

Mitä sain selville

Sekä lukion että toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet paransivat ammatillista kielitaitoaan opintojakson aikana tilastollisesti merkitsevästi; arvosanojen keskiarvo parani noin numeron verran. Selkeä ero säilyi kuitenkin heidän välillään, ainakin vielä ammattikorkeakouluopintojen alkuvaiheessa. Oli huomionarvoista, että toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet suoriutuivat kieliopinnoista ja paransivat tulostaan merkittävästi, vaikka heillä oli yleensä taustalla vähemmän kieliopintoja kuin lukion suorittaneilla.

Itseohjautuvuusmittaukset osoittivat, että useimmista opiskelijoista tuli hieman itseohjautuvampia opintojakson aikana, mikä ilmeni itseohjautuvuuspistemäärien korkeampana keskiarvona loppumittauksessa. Kuitenkin ainoastaan toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden miesten itseohjautuvuuden kasvu oli tilastollisesti merkitsevää. Lukiotaustaisten naisten muutos läheni tilastollista merkitsevyyttä.

Vaikka väitöstutkimuksessani useimpien opiskelijoiden itseohjautuvuuspistemäärälisäys ei ollut tilastollisesti merkitsevää, muutamien väittämien merkitsevää kasvu osoitti itseohjautuvuuden keskeisten piirteiden vahvistuneen. Näin tapahtui esimerkiksi seuraavan väittämän kohdalla: *Jos olen päättänyt oppia, minulla on aikaa siihen huolimatta siitä, kuinka kiireinen olen.*

Kuten aikaisemmin kerroin, opiskelijoiden itseohjautuvuutta kartoitettiin myös neljän itseohjautuvuusulottuvuuden perusteella. Enemmistöllä tapahtui tilastollisesti merkitsevää kasvua Opiskelun kokeminen innostavana ja luovuus -ulottuvuudessa. Se osoitti, että enemmistö piti opiskelua innostavana, ja he kokivat tiedonhankintatapojensa monipuolistuneen. Tämä kävi ilmi muun muassa tilastollisesti merkitsevänä kasvuna seuraavan väittämän kohdalla: *Keksin monta erilaista tapaa saada uutta tietoa uudesta asiasta.* Tämä oli mielestäni huomionarvoinen tulos, koska oppimisen innostavana kokevat opiskelijat haluavat todennäköisesti opiskella lisää myöhemminkin ja toteuttaa elinikäisen oppimisen periaatetta. Luovuus on tärkeä ja arvostettu ominaisuus työelämässä: se korostaa ongelmanratkaisutaitoa, kykyä kyseenalaistaa vanhoja käytänteitä sekä löytää uusia näkökulmia ja ratkaisuja.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että itseohjautuvuutta voidaan edistää pedagogisin keinoin lyhyenkin opintojakson aikana korostamalla muun muassa opiskelijoiden aktiivisuuden, omatoimisuuden, vastuuntunnon ja tekemällä oppimisen tärkeyttä.

Enemmistö opiskelijoista, 75,5 % lukiotaustaisista ja 69 % ammatillisen koulutuksen käyneistä, oli sitä mieltä, että monimuotoisesti toteutettu opiskelu sopii myös englannin opiskeluun edellyttäen, että opiskelijat ovat motivoituneita ja vastuuntuntoisia ja heillä on itsekuria. Kuitenkin opiskelijat korostivat, että suullisen kielitaidon kehittäminen edellyttää myös kasvokkain tapahtuvaa kontaktia. Myös englanninopettajat toivat esiin samanlaisia näkemyksiä. Heidän mielestään monimuotoinen opiskelu sopii motivoituneille, tunnollisille ja ahkerille opiskelijoille. He kuitenkin korostivat, että kaikki opiskelijat eivät ole kyllin itseohjautuvia suoriutuakseen itsenäisestä opiskelusta toivotulla tavalla.

Johtopäätöksiä

Seuraavaan taulukkoon 1 olen koonnut joitakin englannin opettamista ja itseohjautuvuuden edistämistä koskevia johtopäätöksiä, joita saatoin tehdä väitöstutkimukseni perusteella ja jotka olisi syytä huomioida monimuoto-opetusta toteutettaessa.

Taulukko 1. Johtopäätöksiä pähkinänkuoressa

Englannin opettaminen	Itseohjautuvuuden edistäminen
Vahvistava opintojakso opintojen alussa sitä tarvitseville	Yhteinen, pitkäaikainen tavoite
Kommunikatiivisen kompetenssin vahvistaminen lähiopetuksessa, tekstit ja kirjalliset tehtävät itsenäisesti opiskellen	Oppijakeskeiset menetelmät
Jatkuvan, kannustavan, kehittävän palautteen antaminen	Opettajan tuen, ryhmän ja ryhmäytymisen sekä innostavan, myönteisen ilmapiirin tärkeys, myös verkko-opiskelussa
Oppimisen kaikkiallisuuden hyödyntäminen, yhteistyö ja integrointi ammatillisiin aineisiin vahvistavat ammatillista kasvua	Reflektio- ja itsearviointitaitojen systemaattinen kehittäminen
Vaihto-opiskelijoiden ja muiden vierailut, kielen autenttinen käyttö	Luovuuden vapauttaminen, epäonnistumisen salliminen

Englannin opiskelun suhteen kävi ilmi, että muutamat erityisesti toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet tarvitsivat ammattikorkeakouluopintojensa alussa tukea ja opetusta osaamisensa lisäämiseksi. Ylimääräistä opetusta toivoisi järjestettävän myös tulevaisuudessa sitä tarvitseville. Useat opiskelijat ilmaisivat tuntevansa epävarmuutta suullisessa kielitaidossa. Monet toivoivat vierailijoita tunneille ja autenttista kielenkäyttöä. Kielen kontaktitunnit kannattaa käyttää erityisesti kommunikatiivisen kompetenssin vahvistamiseen.

Opiskelijat korostivat rakentavan, kehittävän ja säännöllisen palautteen merkitystä. Tutkimuksestani ilmeni, että kaikki opiskelijat eivät ole tarpeeksi itseohjautuvia suoriutuakseen pitkäjänteisestä, itsenäisestä opiskelusta. He tarvitsevat vielä sekä kognitiivista että affektiivista vahvistusta ja tukea. Itseohjautuvuuden edistäminen voi olla hidas prosessi, ja sen edistämisen tulee olla yhteinen, pitkän ajan tavoite kaikilla koulutusasteilla elinikäisen oppimisen varmistamiseksi. Sitä pystytään edistämään oppimisprosessissa oppijakeskeisillä menetelmillä, osallistuttamalla opiskelijat prosessin suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä tukemalla opiskelijoiden aktiivisuutta, vastuuntuntoa, kokemusten hyödyntämistä, tekemällä oppimista ja itsearviointia. Reflektion ja itsearvioinnin systemaattinen kehittäminen vahvistaa itseohjautuvuutta. Kriittistä arviointia tarvitaan myös tänä jatkuvan, pirstaleisen tietotulvan ja valeutistenkin aikana.

Oppiminen on vuorovaikutuksellista toimintaa ja viestintää. Ryhmän, ryhmäytymisen ja yhteistyön merkitys on suuri, myös itsenäisessä opiskelussa ja uutta teknologiaa käytettäessä. Opettaja on tärkeä oppimisen ohjaaja, opiskelijoiden tuki sekä yhteisöllisen kannustavan yhteishengen luoja. Tutkimuksessani myönteinen oppimisilmapiiri koettiin yleisesti englannin opintojakson suurimmaksi vahvuudeksi. Esimerkiksi Dörnyei (2014) on korostanut myönteisen, kannustavan ilmapiirin merkitystä motivaatiolle ja menestykselliselle oppimiselle. Kannustavassa ilmapiirissä sallitaan kokeilut, virheet ja epäonnistumiset; täten vapautetaan ja ruokitaan luovuutta.

Olin erityisen kiinnostunut ammatillisen toisen asteen taustakoulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden opiskelusta, oppimistuloksista ja mielipiteistä. Heidän lukumääränsä voidaan olettaa kasvavan ammattikorkeakouluissa. He suoriutuivat opinnoistaan ja paransivat englannin ammatillista kielitaitoaan opintojakson aikana tilastollisesti merkitsevästi. Monet heistä kuitenkin ilmaisivat tarvitsevansa ylimääräistä opetusta erityisesti kielioppiasioissa.

69 % ammatillisen taustakoulutuksen suorittaneista opiskelijoista oli sitä mieltä, että monimuotoiset opetusjärjestelyt sopivat myös englannin opiskeluun edellyttäen, että opiskelijat ovat motivoituneita ja pystyvät omatoimiseen opiskeluun. He kuitenkin korostivat kontaktituntien tärkeyttä suullista viestintää kehitettäessä. Sosiaalisia vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tarvitaan kaikessa kanssakäymisessä, ja niitä arvostetaan työelämässä. Niihin on syytä kiinnittää huomiota myös itsenäisissä opetusjärjestelyissä.

Yhteenvedon totean, että tutkimukseni opiskelijoiden ammatillinen kielitaito kehittyi ja itseohjautuvuus edistyi englannin opintojakson aikana, ja heidän matkansa jatkui kielitaitoisempina kielenkäyttäjinä ja hieman itseohjautuvampina toimijoina kohti työelämää.

Hellä Siekkinen (FT) on toiminut pitkään englannin kielen opettajana sekä ammatillisella toisella asteella että lukiossa. Hän on tehnyt sekä lisensiaatintyönsä (1996) että väitöskirjansa (2017) liittyen englannin monimuoto-opetukseen ja opiskelijoiden itseohjautuvuuteen.

Lähteet

Ahteenmäki-Pelkonen, L. 1997. *Kriittinen näkemys itseohjautuvuudesta. Systemaattinen analyysi Jack Mezirowin itseohjautuvuuskäsityksistä*. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 157. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Dynan, L., Cate, T. & Rhee, K. 2008. The Impact of Learning Structure on Students' Readiness for Self-Directed Learning. *Journal of Education for Business*, 84:2, 96–100, DOI: [10.3200/JOEB.84.2.96-100](https://doi.org/10.3200/JOEB.84.2.96-100) (<https://doi.org/10.3200/JOEB.84.2.96-100>)

Dörnyei, Z. 2014. Motivation in Second Language Learning. Teoksessa M. Celce-Murcia, D. M. Brinton & M. A. Snow (toim.) *Teaching English as a Second or Foreign Language*. (4. painos) Boston MA: National Geographic Learning/Cengage Learning, 518–531.

Guglielmino, L. M. 1977. *Development of the Self-directed Learning Readiness Scale*. Athens: University of Georgia.

Koro, J. 1993. *Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Itseohjautuvuus, sen kehittyminen ja yhteys oppimistuloksiin kasvatustieteen avoimen korkeakoulun monimuotokokeilussa*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 98. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kotilainen, M.-R. 2015. *Itseohjautuvuuden tukeminen vieraan kielen etäopetuksessa: design-perustainen oppimisympäristön kehittämistutkimus perusasteen 5.–6. luokilla*. Acta Universitatis Lapponiensis 298. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Löfman, P. 2014. *Tapaustutkimus itseohjautuvuudesta sairaanhoitajakoulutuksen eri vaiheissa*. Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 58. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Mäkinen, L. 1998. *Oppilaan itseohjautuvuus ja sitä edistävä ohjaus peruskoulun yläasteelle siirtymisen vaiheessa*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja nro 46. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Siekinen, H. 1996. *Basic English Business Communication in Multi-Form Education. A Teaching Experiment at a Finnish Business College*. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopiston englannin kielen laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Siekinen, H. 2017. *Työelämä, täältä tullaan – kielitaitoisina ja itseohjautuvina. Tutkimus opiskelijoista monimuotoisesti toteutetulla englannin opintojaksolla Jyväskylän ammattikorkeakoulussa*. Jyväskylä Studies in Humanities 333. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Varila, J. 1990. *Itseohjautuvan oppimisen käsitteellistä ja empiiristä tarkastelua*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkimuksia 2. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Artikkeliin viittaaminen

Siekinen, H. (2019). Työelämään kielitaitoisina ja itseohjautuvina – englannin monimuoto-opetuksen tarkastelua ammattikorkeakoulussa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/tyoelamaan-kielitaitoisina-ja-itseohjautuvina-englannin-monimuoto-opetuksen-tarkastelua-ammattikorkeakoulussa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/tyoelamaan-kielitaitoisina-ja-itseohjautuvina-englannin-monimuoto-opetuksen-tarkastelua-ammattikorkeakoulussa>)